Тошкент оқшоми

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 223 (8.165) ◆ 1992 йил 12 ноябрь, пайшанба ◆ Нархи 3 сўм.

Тошкент трактор заводи—50 ёшда

ЎЗБЕКИСТОНДАГИ энг йирик корхоналардан бири бўлган «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмаси ўзининг шонли 50 йиллик тўйини шод-хуррамлик билан нишонламоқда. «Тошкент оқшоми» газетасининг кечаги сонида биз шонли жамоанинг ўтган ярим аср мобайнида қўлга киритган ютуқлари ҳақида, [illegible] корхонанинг чин фидойилари тўғрисида оқшомхонларга ҳикоя қилиб берган эдик.

Дарҳақиқат, айни шу кунларда бирлашманинг ҳар бир ишчиси қалбида бир олам қувонч ва ҳаяжон. Кеча тракторсозлар маданият саройига тўпланган [illegible] лари ва илғорлари келишди. Унинг қатнашчиларига бирлашма ҳаёти ҳақида ҳикоя қилувчи ҳужжатли фильм кўрсатилди.

Йиғилишда сўзга чиққан кишилар корхонанинг босиб ўтган шонли йўли ҳақида сўзладилар, жамоа олдида турган янги вазифалар ҳақида [illegible] тўғрисида ўртоқлашдилар.

Маданият саройида бўлиб ўтган тантанали йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги давлат котиби Раҳим Ражабов, Тошкент шаҳар Ҳокими Адҳамжон Фозилбеков ва бошқа расмий кишилар қатнашдилар.

«Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасининг олтин тўйи шонли жамоанинг ҳар бир аъзоси қалбига бир олам қувонч ва шодлик бахшида этди.

Саид БОБОЕВ.

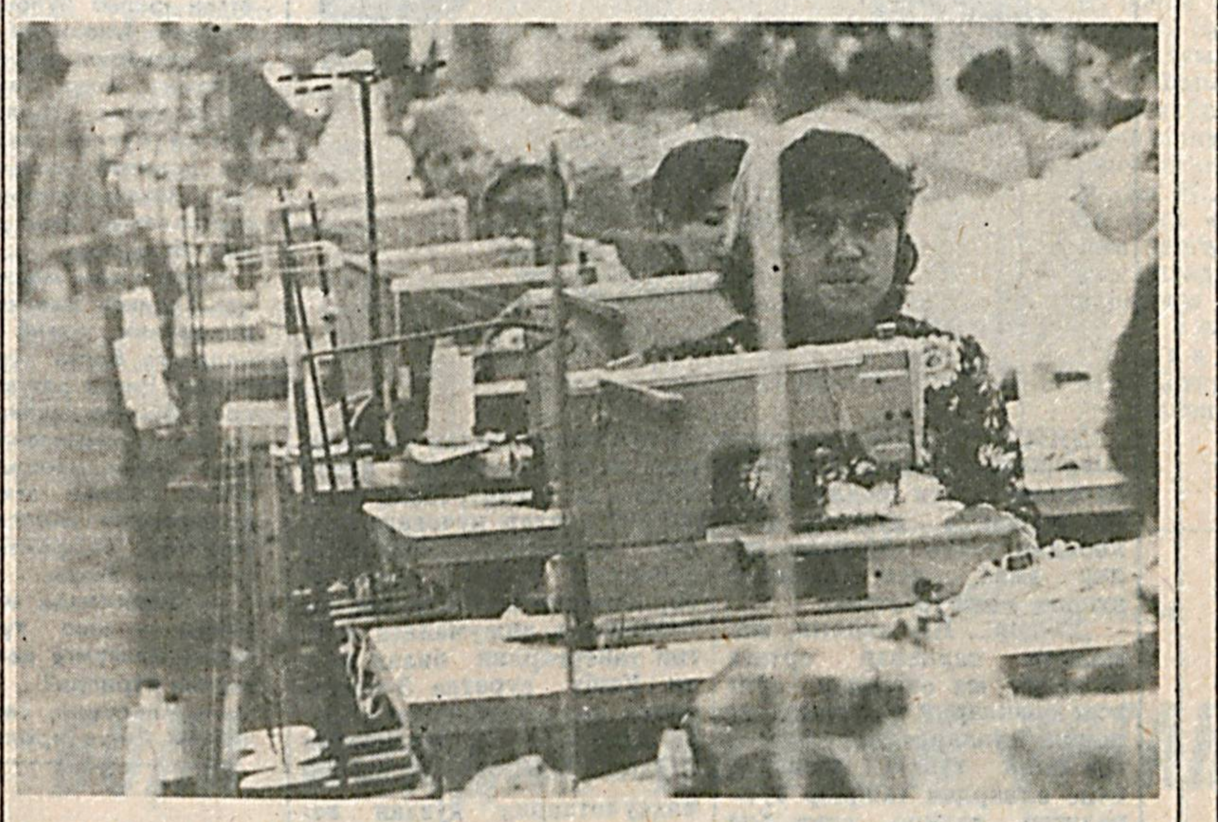

«Малика» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмасининг маҳсулотларига талаб катта. Бирлашма чеварлари томонидан тайёрланган жуда кўплаб буюмлар савдо шохобчалари пештахталарида туриб қолмасдан харидорлар томонидан тезда харид қилинмоқда.

СУРАТДА: 3-тикув цехининг кўриниши.

Андрей Пишненко суратлари.

* *Истеъмол буюмлари мансурми?*

ГУГУРТ ЎРНИГА ЧАҚМОҚ

ЎТГАН шанба дам олиш куни бўлганлигига қарамасдан Тошкент «Микond» заводининг 15-цехи меҳнаткашлари ўз дастгоҳлари ёнига кетишди.

— Гап шундаки, — дейди жамоа иқтисодчиси Лариса Гурова, — ҳозирда ҳамма ишлаб чиқариш корхоналарида кенг қўлланилаётган сменали иш кунидан воз кечиб, 12 соатлик иш тартибига ўтиб олганмиз. [illegible] соат 7.30 дан 19.30 га қадар меҳнат қиламиз. Кейин икки кун дам оламиз. Шу боисдан шанба, якшанба кунлари ҳам ишлайверамиз. [illegible]

Жамоамиз асосан рангли телевизорларнинг конденсаторларини ва резисторларини ишлаб чиқаришади. Лекин кейинги вақтларда бу [illegible] билса бўлади. Буни фақат гугуртнинг нархи ошиб кетганлиги билан изоҳлаш нотўғри бўлар. Чунки бу молларимиз сифати, ташқи кў- [illegible] натқашларимизнинг эмас, балки районимизнинг кўплаб аҳолиси учун ҳам қулай бўларди.

Нарзулла ҲАМРОЕВ.

ҚАДРИЯТЛАРИМИЗ ТИКЛАНМОҚДА

БИРИНЧИ ўзбек профессори, таниқли олим ва маърифатчи Абдулла Авлонийнинг номи биз учун азиздир. Унинг бутун ҳаёт йўли ўзбек диёрида зиёкорлик ишларини ривожлантиришга бағишланди.

«Ўзбек халқ педагоги Абдулла Авлоний хотирасини абадийлаштириш» мавзусига бағишланиб яқинда ўтказилган илмий-маърифий анжуманда бу улуғ зотнинг ибратли ишлари фахр ва эҳтиром билан тилга олинди.

Бу улкан зиёкор номи билан аталаётган халқ таълими ходимлари малакасини ошириш республика марказий институтида амалга оширилган ушбу анжуманда Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазири Ж. Йўлдошев сўзга чиқиб, Абдулла Авлонийнинг маориф соҳасидаги жўшқин фаолияти ҳақида тўхталди. Айни бир вақтда у институтда Авлоний кабинети ва музейини очишни таклиф қилди.

Анжуманда «Абдулла Авлоний ва ўзбек миллий уйғониш даври адабиёти», «Абдулла Авлонийнинг педагогик қарашлари», «Абдулла Авлоний ва ўзбек вақтли матбуоти ва театри», «Абдулла Авлоний ва она тили таълими» деган мавзуларда маърузалар тингланди. Атоқли олимни яхши билган зиёлиларнинг чиқиши ҳам анжуман қатнашчиларида қизиқиш уйғотди.

Ўзбек халқ педагоги хотирасига бағишланган мазкур тадбир ўтказилган куни институт ҳовлисида А. Авлоний ҳайкалининг тантанали очилиши маросими ҳам бўлди.

Воҳид ВАЛИЕВ.

Бугунги кун нафаси

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

● Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримов пахта тайёрлаш йиллик режасини бажарган Бухоро ва Қашқадарё вилоятлари пахтакорлари, механизаторлари, қишлоқ ва сув хўжалиги мутахассислари, барча меҳнаткашларини чин дилдан кутлади. Ҳозирча Бухоро вилояти пахтакорлари давлатга 357 минг, Қашқадарё вилояти деҳқонлари эса 460 минг тоннадан зиёд «оқ олтин» хом ашё етказиб бердилар.

● Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Фармони билан кўп йиллик ҳалол меҳнати, республикани ривожлантиришдаги хизматлари ва жамоат турмушида фаол иштирок этгани учун Навоий вилояти ҳокими Абдулҳаким Айдарқулов Ўзбекистон Республикасининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

● Нукусда Россия очиқ халқаро дорилфунуни Ўрта Осиё марказининг Қорақалпоғистон бўлими очилди. Бу ерда ҳуқуқ, иқтисодиёт, экология, [illegible] менежменти, меъморчилик соҳасида халқаро миқёсдаги мутахассислар тайёрланади.

● Жиззахда Америка Қўшма Штатлари билан замонавий аёллар либослари ҳамда 20 минг тонна калава ишлаб чиқарадиган қўшма корхоналар ташкил этишга келишиб олинди.

● Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1992 йил 11 ноябрдан республика ҳудудида АҚШ бир долларининг қиймати 403 рубль қилиб белгиланганлигини маълум қилди.

ҲАМДЎСТЛИКДА

● Эртага Москвада Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги ҳукумат бошлиқлари кенгашининг навбатдаги мажлисини ўтказиш мўлжалланяпти.

● Тожикистон Олий Кенгаши Раёсати ва Вазирлар Маҳкамаси истеъфога чиқарилганлари тўғрисида баёнот бердилар. Республика Олий Кенгаши Раёсати ва Вазирлар Маҳкамасининг янги таркиби 16 ноябрда Хўжанд шаҳрида ўтказилиши мўлжалланаётган Республика Олий Кенгаши сессиясида тасдиқланиши керак. Истеъфо тўғрисидаги баёнотда бу мамлакатда бир-бирига қарши турган барча гуруҳларга республика бутун ҳудудида 11 ноябрь соат саккиздан ўт очишни тўхтатиш таклиф қилинган.

● Татаристон Олий Кенгаши янги конституцияни қабул қилди. Унга кўра бу собиқ мухтор республика суверен давлат, деб эълон қилинган. Татаристон Россия Федерацияси билан муносабатларини шартномалар асосига қуради.

● Россия танк бўлинмалари кеча Чечен Республикасидан олиб чиқиб кетила бошланди. Бу Назран шаҳрида Чечен Республикаси бош вазирининг биринчи ўринбосари Яраг Мамодаевнинг Ингушетия вакили Руслан Аушев билан музокаралари натижасидир. [illegible]

● Кечадан бошлаб Москвада бир литр сутнинг нархи 20 сўм бўлди.

● «Америка овози» радиосининг маълум қилишича, Россияда ташкил этилган 2500 та қўшма корхонадан ҳозирги пайтда фақатгина 43 таси чинакамига ишлаяпти.

● Лотто «Миллион» ўйинида [illegible] 51 минг 480 сўмлик лотто олиб, 19 миллион 992 минг 690 сўм ютиб олди.

ХОРИЖДА

● Америка Қўшма Штатлари ўз қуролли кучларини 178 минг 24 кишига қисқартиришини маълум қилди. Бу АҚШ қуролли кучларида сўнгги йигирма йил ичида бўлган энг катта қисқартиришдир.

● Бразилия прокурори М. Лавенъери мамлакатнинг вақтинча ҳокимиятдан четлаштирилган президенти Фернандо Коллор давлат бошлиғи лавозимини эгаллаб турган пайтда 20 та турли қонунбузарлик [illegible] маълум қилди.

● Бирлашган Миллатлар Ташкилоти қочоқлар ишлари бўйича олий комиссари Садако Огата ҳозирги пайтда жаҳонда 18 миллион қочоқ борлигини айтди.

● Сайловда мағлубиятга учраб, Оқ уйни бўшатиб беришга мажбур бўлган Америка Қўшма Штатлари собиқ Президенти Жорж Буш йилига 143 минг доллар [illegible] оладиган бўлди. Бундан ташқари [illegible] турган хизматхонаси учун ижара ҳақи ҳамда собиқ Президентга хизмат кўрсатадиганлар учун [illegible] зиммасига олади.

«ТИЛГА КИРГАН ЧАШМА»ДАН СЎНГ

ИСТЕЪДОДЛИ кино артистлар сафи умидли ёшлар ҳисобига кенгайиб бормоқда. Қобилиятли санъаткор Раъно Зокирова ҳам қатор қизиқарли ролларни ўйнаб, кино мухлисларига яхши танилиб қолди.

Шуниси қувонарлики, у қардош Беларусь кино-санъаткорлари яратган бадиий фильмларга ҳам бир неча бор таклиф қилинди. Беларусь кинорежиссёри Маргарита Қосимова бу актриса жуда ёқиб қолди. Бундан бир неча йил муқаддам беларуслик режиссёр суратга олган «Тилга кирган чашма» фильмида Р. Зокирова ўзининг илк ролларидан бирини ижро этган эди. Томошабинларга манзур бўлган ана шу экран асари Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари X халқаро Тошкент кинофестивалида муваффақиятли кўрсатилди.

Таниқли режиссёр яқинда «Бир эркак ва икки аёл» деб аталган янги бадиий фильмини ниҳоясига етказди. Фильмдаги бош ролларидан бирини ўйнаш учун ўзбек актрисаси яна таклиф қилинди. Бу қиёфа ҳам Р. Зокирова томонидан меъёрига етказиб яратилди.

Анвар АЛИБОЕВ.

* *«Маҳалла» хайрия жамғармаси*

ГУВОҲНОМА ТОПШИРИЛДИ

ЎЗБЕКИСТОН Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Фармонига биноан республика «Маҳалла» хайрия жамғармаси тузилгач, ташкилий ишлар бошлаб юборилди. Жамғарманинг таъсис анжуманидан кейин жамғарма маблағини бойитиш, шаҳар ва районларда бошланғич бўлимларни тузиш, шунингдек жамғарма аъзоларига вазифалар белгилашга киришилди. Кеча эса Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида мазкур жамғармага гувоҳнома топшириш маросими бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирининг биринчи ўринбосари Мирзаулуғбек Абдусаломов вазирликда ўтказилган йиғилишда бир қанча жамоат ташкилотлари, шу жумладан «Маҳалла» хайрия жамғармаси ҳам рўйхатга олинганлигини айтиб ўтди. У

276-рақамли гувоҳномани топширар экан, жамғарма келажакда маҳаллалардаги ҳамжиҳатликни янада кучайтириш, кам таъминланган оилалар ва фуқароларни ижтимоий ҳимоя қилишда асосий омил бўлиб қолишига ишонч билдирди.

«Маҳалла» хайрия жамғармасининг раиси Шукур Темуров билдирилган бундай тилакка жавобан шундай деди:

— Президентимиз Ислом Каримовнинг оқилона сиёсати туфайли маҳаллалар тарихида катта воқеалар содир бўлаяпти. Гувоҳномани қабул қилиб олар эканмиз, бу жамғарманинг ҳар бир аъзосига катта масъулият юклайди. Кейинги пайтда маҳаллаларга эътибор ортаётганини алоҳида айтиб ўтишимиз зарур. Жамғарма маҳаллалар ишини мувофиқлаштириш, бу масканларни ҳам иқтисодий, ҳам маънавий жиҳатдан ривожлантиришга ўзининг муносиб ҳиссасини қўшади, деб умид қиламиз. Жамғарма аъзолари ўз фаолиятлари давомида олдиларига қўйган вазифаларни бажариш учун бор куч-ғайратларини аямайдилар.

Гувоҳнома топширишга бағишланган йиғилишда бир гуруҳ жамғарма аъзолари ва маҳаллалардан ташриф буюрган фаоллар ҳам иштирок этишди.

Сайфулла ШОКИРОВ.

СУРАТДА: гувоҳнома топшириш пайти.

* *Шаҳрисабздан хат*

СИРА АЖРАЛМАЙМАН

«ОҚШОМ»ни салкам чорак асрдан бери мароқ билан ўқиб келаман. Ушбу газетага муҳаббатим, айниқса, ўзгача. Бу унинг саҳифаларида ғазалларим босилиб туришидан эмас албатта. Газетада кундалик турмушимиз учун ниҳоятда зарур бўлган маслаҳатлар узлуксиз босилиб туради.

Мен чорак асрлик (жумладан кейинги йилга ҳам) муштарий сифатида газета ихлосмандларига шундай демоқчиман: шундай қилайликки, келгуси йилда ҳам ушбу дилдор газетамиз хонадонимизнинг кутилган меҳмони бўлиб ҳар оқшом эшигимизни тақиллатиб кириб келсин.

Тўра ЖУМАНОВ, меҳнат фахрийси.

64690

Ушбу рақам «Тошкент оқшоми»нинг нашр кўрсаткичидир.
Газетага 1993 йилги обуна 20 ноябргача узайтирилди.
Обунани расмийлаштиришга шошилинг!

* *Спорт янгиликлари*

⊙ Япониянинг Осака шаҳрида волейбол бўйича ўтаётган халқаро турнир давом этмоқда. Навбатдаги турда майдон эгалари билан учрашган Россия терма жамоаси 3:1 ҳисобида ғалаба қозонди.

⊙ Швейцария футбол чемпионатининг куз фасли баҳслари якунланишига беш тур қолди. Ҳозирча унда 17 ўйинда 25 очко тўплаган «Серветт» жамоаси ягона пешқадамлик қилиб келаётган бўлса «Ксамакс» ва «Гроссхопперс» жамоалари муваффақиятсиз ўйин кўрсатиб турнир жадвалининг хавфли зонасидан ўрин олиб турибдилар.

Баҳорда саккиз кучли жамоа беллашувлари давом эттирилади.

⊙ Грециялик сармоядорлар Россия Олимпия комитетига катта миқдорда моддий ёрдам кўрсатдилар. Бунинг эвазига улар Волгограднинг «Аквариус» жамоасининг умидли баскетболчиси Толя Журбенкони Греция жамоаларига жалб этиш ҳуқуқини қўлга киритдилар.

⊙ Сеул ва Барселона Олимпиадаларининг совриндори, 400 метрга югуриш бўйича бир неча бор рекорд натижаларни қўлга киритган Ольга Бризгина мустақил Украина спортчиларидан биринчи бўлиб «Украина Президентининг фахрий белгиси» ордени билан тақдирланди.

⊙ Тошкент шаҳрида марҳум футболчи ва мураббий Ҳамид Раҳматуллаев хотирасига бағишланган футбол турнири бошланди. МДҲ республикаларидан ташриф буюрган 15 та ўсмирлар жамоалари иштирок этаётган мазкур турнирнинг очилиш маросимида Ҳ. Раҳматуллаевнинг турмуш ўртоғи Людмила Маҳмудовна ва «Пахтакор» олимпия ўринбосарлари тайёрлаш мактаби директори В. Штернлар сўзга чиқиб қатнашчиларни муборакбод этдилар.

Бугунгача ўтказилган икки тур ўйинларидан сўнг пойтахт футболчилари пешқадамлик қилмоқдалар.

ЁШ ИСТЕЪДОДЛАР—АМЕРИКАДА

АМЕРИКАНИНГ Колорадо штатидаги университетда мусиқа таълими билан шуғулланувчи тажрибали мутахассислар ҳам жўшқин фаолият кўрсатиб келмоқдалар. Улар мустақил Ўзбекистон билан ҳамкорликни йўлга қўйиш мақсадида яқинда ташаббус кўрсатдилар.

Олий ўқув юртининг бу фидойилари таклифи билан бир гуруҳ ёш мусиқачилар яқинда Америкада ижодий сафарда бўлдилар. Бу истеъдодлар Успенский номидаги республика ўрта махсус мусиқа мактабининг беш нафар талабалари эди. Улар орасида иқтидорли ўқувчилардан Р. Муҳитдинов ва Л. Остоновалар бор эди.

Умидли ёшлар ижодий сафарга меҳрибон устозлари Т. Топович бошчилигида пухта тайёргарлик кўрдилар, янги куй ва қўшиқлар ўрганишди.

Ёш истеъдодлар Американинг Нью-Йорк, Колорадо, Пуэбло ва бошқа шаҳарларида концертлар билан чиқдилар. Улар ижро этган мумтоз композиторлар асарлари америкалик мусиқа шайдоларига манзур бўлди.

Асад ОҚИЛОВ.

КЕРАКЛИ ДОРИНИНАЛАР ЧИҚАРИЛМОҚДА

«МЕДИЗ» акционерлик корхонаси саъй-ҳаракати билан Ўрта Осиёда биринчилардан бўлиб бир марта ишлатиладиган дорининалар тайёрлаш йўлга қўйилган эди. Испаниянинг «Фабер-санитас» фирмаси билан Тошкентда очилган қўшма корхона ишга тушгач, бу хил дорининалар кўплаб чиқарила бошланди.

Бундай тиббий мосламаларнинг дастлабки нусхалари болалар уйларига берилди. Кейинчалик бошқа шифохоналар ҳам дорининалар билан кўплаб таъминланди. Бугунги кунда корхона турли оғирликдаги дорининаларни тайёрлашни ҳам ўзлаштирди.

Бир граммли дорининаларга бўлган талаб ортиб бориши ҳам инобатга олинди. Кўплаб чиқарилаётган бу хил дорининалар қанд касаллиги билан оғриган беморлар муолажасида қўл келмоқда. Шунингдек, улардан чақалоқларни эмлашда ҳам кенг фойдаланилмоқда.

Санъат ОЛИМОВА.

* *Янгиликлар, воқеалар, хабарлар*

** Ўзбекистон Республикаси Конституцияси лойиҳаси— умумхалқ муҳокамасида*

МУКАММАЛ ВА ПУХТА БЎЛСИН

МАТБУОТДА эълон қилинган ва кенг муҳокама этилаётган республикамиз янги Конституциясининг лойиҳаси илгариги Конституциядан икки энг муҳим жиҳати билан қатъий фарқланади. Ўзбекистон Республикаси мустақил давлат бўлди. Шу боисдан ҳам унинг Конституцияси мана шу мустақиллик ғоясини, мазмунини ўзида бевосита ифодалайди. Чунки илгариги Конституцияларимиз Иттифоқ Конституциясининг моҳиятини деярли ўзига қамраб олган бўлса, маълум бир томонлардан эса Иттифоқ Конституциясида белгиланган баъзи қоидаларни кенгайтирарди. Гўёки уни давом эттирган, республикамиз ҳудудида ҳаракат қиладиган ҳужжатга айланарди. Мана бу жиҳатдан ёндошганда эндиликда бизнинг Конституциямиз устидан юқори турадиган бошқа бир давлатнинг Конституцияси бўлмайди. Бинобарин, янги Конституциямиз мустақил давлатнинг мустақил Конституцияси бўлади. Бу биринчи фарқ.

Иккинчи фарқи шундан иборатки, Ўзбекистонда ҳам бозор иқтисодиёти муносабатларига ўтилаяпти. Шу жиҳатдан қараганда Конституциямизда ушбу янги ҳолатлар ҳам ўзининг ифодасини топган. Илгари Конституцияда давлат томонидан халқ хўжалигини режалаштириш, бошқа масалаларда давлатнинг роли, жуда катта икир-чикирларигача кенг миқёсда берилган бўлса, янги Конституцияда асосан давлат тузилишига оид, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, бурчлари каби бевосита Конституция билан боғлиқ қоидалар кўпроқ ўз ифодасини топган. Конституция лойиҳасида булардан ташқари анча янгиликлар ҳам мавжуд. Чунки жамиятнинг, давлатнинг ривожланиши билан, Конституция томонидан ифодаланадиган қоидалар ҳам тобора такомиллашиб, мукаммаллашиб боради. Шуларни ҳисобга олганда ҳам янги лойиҳада берилган асосий қоидаларни, унинг структурасини менимча маъқуллаш мумкин.

Энди янги лойиҳа юзасидан мен ўзимнинг баъзи бир мулоҳазаларимни айтишни ҳам лозим топдим. Жумладан, биринчи моддада «Ўзбекистон суверен демократик республика» дейилган. Менимча шу ерда «суверен» ўрнига «мустақил» сўзини ишлатган маъқул. Чунки суверен сўзига нисбатан мустақил деган сўзнинг маъноси анча кенг. Акс ҳолда шу лойиҳада Қорақалпоғистон ҳам, Ўзбекистон ҳам суверен республика бўлиб қолаяпти. Ваҳоланки, Қорақалпоғистон Республикаси Ўзбекистоннинг таркибида бўлади. Ҳозирда ҳам унинг таркибида турибди. Шундай экан, Ўзбекистон бошқа бирон-бир давлатнинг таркибига кирмайди. Уни мустақил давлат десак, ўз-ўзидан тушуниладики, бу суверен давлат. Мустақил деган сўз кенг қамровли бўлганлиги учун Ўзбекистон мустақил демократик дейиш билан биргаликда «республика» деган сўзнинг ўрнига мен «давлат» атамасини ишлатишни таклиф қилардим. Чунки республика — бу давлатнинг шакли бўлади. Ўзбекистон Республикаси монархия эмас, республика десак, унинг шакли яна таъкидланган бўларди. Лекин шаклдан кўра унинг мазмуни, моҳиятини демократик ҳуқуқий давлат деб биринчи моддада айтилса, анча мақсадга мувофиқ бўлган бўларди.

Шу билан биргаликда муқаддима хусусида ҳам айрим мулоҳазаларни билдирмоқчиман. Муқаддимада мана шу Конституцияни Ўзбекистон халқи нима мақсадларда, нималарни инобатга олган ҳолда қабул қилаётганлиги берилган. Шу ерда менимча битта нарса етишмайди. Конституцияни қабул қилишдан асосий мақсад — энг муҳим, энг асосий ижтимоий-сиёсий муносабатларни ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солиб туриш кўзда тутилади. Албатта, ушбу тарихий ҳужжат Конституция йўли билан шунча кенг, ўта муҳим ижтимоий-сиёсий-маънавий муносабатларни тартибга солиш мақсадида қабул қилинар экан, уни Асосий қонуннинг муқаддима қисмида кўрсатилса мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Сўнгра Конституция лойиҳасининг 12 ёки 15-моддасига давлат мафкураси деган тушунчани киритиш керак. Бу ерда унинг асосий мазмуни санаб ўтилган. Ўзбекистон Республикаси демократияга, умуминсоний принципларга ва бошқа нарсаларга таянади дейилган. Лекин 12-моддада масалан, партия мафкурасига йўл қўйилмайди. Улар давлат даражасига кўтарилиши мумкин эмас, дейилган. Бу гаплар тўғри, лекин шу билан бирга Ўзбекистон давлати қандай мафкурани олға суради? Қандай мафкурага у суянади? Бизнинг давлатимиз сиёсати мафкурадан ташқари, қандайдир бир ғоясиз бўлиши мумкин эмас. Шунинг учун бу ерда давлатнинг мафкураси нимадан иборат эканлигини ё 12 ёҳуд 13-моддада кўрсатиш тўғри бўларди.

32-моддада махфий жамиятлар ва бирлашмалар тақиқланади, деган ибора ишлатилган. Менимча шу иборани Конституция лойиҳасида қолдириш керак. Лекин уни 54-моддага кўчириш лозим. Чунки 54-моддада бевосита қайси жамоат бирлашмалари тақиқланиши ҳақида гап кетади. Инчунун «Махфий жамиятлар ва бирлашмалар фаолиятига, бизнинг давлатимизда умуман йўл қўйиш мумкин эмас» деган жумла шу ёққа кўчирилса яхши бўларди.

67-моддада Ўзбекистон Республикасининг қонунлари Қорақалпоғистон Республикаси ҳудудида ҳам мажбурийдир, дейилган. Шу ерга маълум бир аниқлик киритиш керак. Тўғри, бу мажбурийлик мавжуд. Лекин, шуни Ўзбекистоннинг ваколатлари доирасидаги қонунлар Қорақалпоғистонда ҳам мажбурий деб айтилса бўлар эди. Чунки баъзи нарсаларда фарқ ҳам бор. Масалан, бутун Ўзбекистон ҳудудида президентлик лавозими бор. Қорақалпоғистонда эса илгаригидек ҳукумат, Вазирлар кенгаши сақланиб қолган. Уларнинг ҳуқуқий мақоми ҳар хил. Демак, Ўзбекистон бўйича мажбурий эмас. Шунинг учун Ўзбекистон ваколатида ҳал этиладиган масалалар бўйича Ўзбекистоннинг қонунлари у ерда мажбурий, баъзи масалаларни Қорақалпоғистоннинг ўзи бевосита ҳал қилади. Бу масалаларда уларнинг ўзларининг қонунлари мажбурий деб қўйилса яхши бўлар эди. Албатта биз ҳали Конституцияни яна ҳам ўрганамиз, бевосита фикрларимизни айтамиз. Менинг умумий қилиб айтадиган фикрим шуки, Конституциянинг умумий мазмунига ва йўналишига қараганда, бизда президентлик республикаси ўрнатилаяпти. Демак кўп масалалар Президент томонидан ҳал этилади. Фикримча Ўзбекистон жуда катта интеллектуал имкониятларга эга бўлган республика. Ўзбекистонда йирик олимлар, йирик мутахассислар, ўта донишманд кишилар кўп. Шуларнинг ақли, билими, тажрибасидан нима учун биз фойдаланишимиз керак эмас? Айтайлик парламент йўли билан жалб қилиш орқали. Ҳозир республикамиз олдида турган энг муҳим вазифа жумҳуриятимизнинг, давлатимизнинг бугунги ва яқин келажакка мўлжалланган сиёсатини тўғри белгилаб олиш. Биз 70 йил давомида кўп хатоларга йўл қўйган эканмиз, ҳозир унинг жабрини тортаяпмиз. Демак, бундан кейин хатоларга йўл қўймаслик учун сиёсатни тўғри белгилаб олишимиз керак. Сиёсатда эса қанчалик кўп кишиларнинг фикри инобатга олинса шунда хатога йўл қўймаслик мумкин. Масалан, «Кўпдан қуён қочиб қутулмас» деган гап бор. Шунинг учун парламентда ҳар бир масалани кенг муҳокама қилиб, унинг тагига етиб оқилона, одилона қарорлар, қонунлар қабул қилинса, хатоларга йўл қўймаслик мумкин. Бу оқибат натижада халқимизнинг бахт-саодати учун хизмат қилган бўлади. Шунинг учун менимча лойиҳада Олий Мажлис дейилган парламентнинг ролини бирмунча кўтариш керак деб ўйлайман. Иккинчидан «мажлис» сўзи ўрнига «кенгаш» деб олган маъқул деб ўйлайман. «Олий»нинг ўрнида ҳам «давлат» сўзини ишлатиш яхши бўлармиди? Масалан, район, шаҳар кенгаши дейилади. Бу — Ўзбекистоннинг, яъни давлатнинг кенгаши деб олинса мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Умар ЧОРИЕРОВ,
ҳуқуқшунослик фанлари доктори.

ДИЙДОР... Шу эмасми, Шарқнинг буюк шоирини дунёнинг бутун шодликларини йиғсангда дўстлар дийдоридан устун бўлишга қодир эмас, дея эътироф этишга мажбур этган?

Дийдор... Шу эмасми, жамолини пардалар ортига яширган, юз очгандан сўнг эса юракларни товонга тушириб кўзларда ёш қалқитган олий туйғу. Айниқса, олис эллардан ташриф буюрадиган тили-ю дини бир бўлган миллатдошларингни ўз қўлларинг билан тайёрлаган совғалар тутиб кутиб олишга не етсин?! Мана шундай эзгу ҳислар қучоғида меҳнат қилаётган «Малика» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоаси ёш ватандошлар анжуманига қизғин тайёргарлик билан келди. Ушбу суратда 3-тикувчилик цехи ишбошиси Клара Ҳасанова ва назоратчи Шоҳида Одиловалар тайёр маҳсулотларни кўздан кечирмоқдалар.

** Меҳнатинг—зийнатинг*

ИШ КЎЗИНИ БИЛАДИ

МАБОДО ижарадаги «Тошкент тўқимачилик комбинати» ип-газлама ишлаб чиқариш бирлашмасининг 1-тўқув-йигирув фабрикаси ишчилари ўртасида меҳнатга муносабат хусусида бирон бир тадбир ўтказилса, ҳеч бир муболағасиз электр бўлими ишчиси Бахтиёр Шомирзаев ғолиб чиққан бўларди. Сабаби у ўз ишига масъулият билан ёндошади.

— 1990 йилдан бошлаб корхона цехларига ускуна ва дастгоҳларни ўрната бошладик, — дейди биз билан суҳбатда Б. Шомирзаев. — Бу ишда бўлим бошлиғимиз Фарҳод Умаров ва 72 ёшли нафақахўримиз Қосим ака Сабиевлар айниқса жонбозлик кўрсатишди. Новосибирскдан келтирилган дастгоҳлар жуда яхши. Уларни ҳеч бир қийинчиликсиз ишга тушириш мумкин. Лекин Чебоксаридан келтирилган ускуналарнинг қурилмаси мураккаб. Унда анчагина ортиқча қисмлар бор. Уларни қайтадан жиҳозлаш зарур. Акс ҳолда кичик бир носозлик ҳам дастгоҳнинг барча қисмларига қувват бермай ёки ускунани тўхтатиб қўйиши мумкин. Шу туфайли дастгоҳнинг ички майда-чуйда қисмларини қайта улаб, қайта жиҳозлаб, бошқа қисмларга таъсир қилмайдиган даражада уни қайтадан яратамиз. Бундан ташқари янги дастгоҳлар ўрнатилган жойларда ёритиш мосламаларини ҳам қайта жиҳозлаймиз. Илгари эски дастгоҳлар бор пайтда бу ердаги ёритиш мосламаларининг бирлиги 150-200 га ҳам етмасди. Эндиликда эса бирлиги 300 гача бўлган ёритиш мосламалари билан бирлашманинг деярли ярмидан кўпроғи қайта жиҳозланди. Бунда йигитларимиздан Олим Пирматов, Учқун Йўлдошев, Амир Алиқулов, Наврўз Худойбердиев ва бошқаларнинг ҳиссалари каттадир. Яқин кунлар ичида қувват берадиган янги компрессор ҳам ишга тушиш арафасида. Бу компрессорни автоматика бўйича муҳандисимиз Зоир Эргашевнинг меҳнати билан яратилди, десак ҳам бўлади.

Шунингдек бўлимимиздаги бошқа йигитларимиз ҳам фақат корхона ичкарисидаги ишлар билан ўралашиб қолаётганлари йўқ. Ғалаба районининг Дмитров номли жамоа хўжалигига фабрика таъмирлаш бўлимидагилар томонидан ўрнатилган 96 та тўқув ва битта назорат сарлаш дастгоҳларининг ҳамда Оққўрғон районидаги 34-ҳунар техника билим юртига ўрнатилган 40 та тўқув дастгоҳларининг ишга тушиши ҳам бевосита бизнинг бўлим ишчилари хизмати самарасидир.

Бахтиёр ўзининг мавқеи, иши, режалари ҳақида кўп гапирмади.

— Жуда олижаноб йигит, — дейишди унинг ҳамкасблари. — Ҳеч қачон ишини кўз-кўз қилмайди. Энг асосийси камтар ва камсуқум.

Мурод ХОЛИЁРОВ.

«БОРАТ ФАРИД» ҲИММАТИ

РЕСПУБЛИКА асаб касалликлари диспансерига Афғонистоннинг «Борат Фарид Ко ЛТД» савдо фирмасининг президенти Расул Борат ташриф буюрди. Аслида бу фирма 7 давлат миқёсида савдо-сотиқ ишларини амалга оширади. Расул Борат фирма кўрган даромаддан диспансер ҳисобига ўтказган бир миллион сўмлик ҳужжатни топширди. У ташриф чоғида қуйидагиларни гапириб берди:

— Шахсан ўзим оғир дард — саратон касаллигига чалинган эдим. Ҳаётимни шифокорлар асраб қолган. Шунинг учун табобат ишига ихлосим баланд. Касалхонада ётган кишининг олий мақсади нима эканлигини яхши биламан. Чунки бу ҳолат ўзимнинг ҳам бошимдан ўтган. Ҳар бир инсон учун катта бойлик бу — саломатликдир. Мени даволаган Олмониядаги касалхонага моддий ёрдам кўрсатдим. Афғонистонда ҳам ўз ҳисобимдан касалхона ва масжид қурдирдим. Мақсадим Тошкентдаги касалхоналарга ёрдам бериш эди. Ниятимга етдим. Шу йилнинг охиригача ушбу касалхонага яна тўрт миллион сўм ўтказиб бераман.

Диспансер бош шифокори Ирина Савельева пул ўтказилган ҳужжатни олар экан, катта миннатдорчилик билдириб, Расул Борат жаноблари ҳимматидан диспансернинг қайта жиҳозланишини, уни қурган Умар Қурбонов номи ёнига энди Расул Борат номи ҳам қўшилишини билдирди.

Абдумутал ЭШМАТОВ.

Бозор иқтисодиётига ўтиш даври қийинчиликлари шаҳар троллейбусчилари жамоасига ҳам ўз таъсир кучини кўрсатди. 5 тийинлик кира ҳақи 2 сўмга кўтарилди. Шундай бўлса ҳам йўналишларга бириктирилган машиналар тўлиқ ишга чиқмаяпти. Эҳтиёт қисмларнинг етишмаслиги сабабли таъмирлаш ишлари ўлда-жўлда бўлиб қолмоқда. Ана шу муносабат билан жамоатчи мухбиримиз 1-троллейбус саройи бошлиғи Акмал Султонов ҳузурида бўлиб унга бир нечта саволлар билан мурожаат қилди.

** Шаҳар транспорти муаммолари*

ЖИДДИЙ ИМТИҲОН

— Акмал ака, шу йилнинг 1 ноябридан кира ҳақи яна икки баравар ошди. Бироқ шунга қарамай аҳолига хизмат кўрсатиш самарадорлигини такомиллаштириш ўрнига ҳайдовчилар яна аслидек фақат троллейбуснинг олдинги эшикларини очиб ишга шошилаётган йўловчиларнинг асабларини бузмоқдалар. Бундай ҳол қачонгача давом этади!

— Ёнилғининг нархи ҳаддан зиёд ошиб бораётганлигиданми шаҳримизни троллейбус хизматисиз тасаввур қилиб бўлмайдиган бўлиб қолмоқда. Бекатларда транспорт кутиб қимматли вақтларини ўтказаётган юзлаб йўловчиларни бу жиддий нуқсондан зудлик билан қутқариш чораларини излаяпмиз. Агар таъбир жоиз бўлса ҳозир троллейбус хизматига бўлган талаб за эҳтиёж долзарб муаммога айланган моддий-техника базаси ривожланган давр десак муболаға бўлмайди.

Чиндан ҳам машинанинг фақат олдинги эшигини очиб кира ҳақини йиғиб олувчилар илдизига болта уриш даври келди. Чипта сотувчилик ихтисоси бўйича ишлаш учун 240 та ўрин ажратганмиз. Уларнинг ойлик маоши 3—5 минг сўмни ташкил этади. Ойлик режаларини уддалаганлар машинанинг 60 фоизигача мукофот пули олади.

— Олдимизда муҳим синов даври — қиш турибди. Бу йилги мавсумга қандай тайёргарлик кўрилди?

— Маълумки, саройдан кеч чиққан битта троллейбус ёки нуқсони борлиги сабабли саройга барвақт қайтган машина юзлаб кишиларнинг дилини ранжитиши билан бирга уларнинг меҳнатдаги ёки илм даргоҳидаги кўрсаткичларига ҳам салбий таъсир кўрсатади. Шунинг учун ҳам йўналишларга бириктирилган машиналарни кузги-қишки мавсумга тайёрлаш ишлари барвақт бошланди. Кўплаб троллейбуслар техник кўрикдан пухта ўтказилди, салон ва кабиналарнинг иситиш тармоқлари тўлиқ таъмирланди, синган ойналари эса янгисига алмаштирилди. Ер музлаганда илк бор машина чамбарагини айлантирадиган ҳайдовчиларга тажрибали устозлар бириктирилди. Кўча ҳаракати қоидалари қунт билан ўргатилди. Машиналар мойланадиган ва ювиладиган махсус ҳандақлар электрлаштирилди. Чилангарлик касбини сидқидилдан уддалаб келаётган А. Гаврипов, Ш. Ғуломов, М. Автохўжаев, Н. Камоловлар ёш таъмирловчиларга фойдали маслаҳатлар беришда вақтларини ҳеч аямаётирлар.

Қиш транспортчилар учун жиддий имтиҳон ҳисобланади. Ишдаги нуқсонларни тезда бартараф этиш, ҳамшаҳарларимизга юксак маданиятли хизмат кўрсатиш ҳар бир жамоамиз аъзосининг муқаддас ва шарафли бурчи бўлиб қолишига ишончим комил.

— Троллейбусчилар жамоа иқтисодиётига ўтишга кўникяптими!

— «Сабр қилсанг, ғўрадан ҳолва битар» деган мақол ҳозирги даврга мослаб айтилгандек кўринади. Минг шукрлар бўлсинки, Президентимиз Ислом Каримовнинг Фармони билан кўплар қатори жамоамиз аъзоларининг ойлик иш ҳақи 1,6 фоизга ошди. Ишчан ҳайдовчилар ойига 12 минг сўм, чипта сотувчиларимиз 5 минг сўмгача даромад қилмоқдалар. Ойлик молия режаларини тўлдириб келаётган ҳайдовчилар яна қўшимча ҳақ тарзида мукофот пули оладилар. Йўналишлар сони ортиб, ишчан ҳайдовчилар сафи кенгайиб боряпти. Ўз касбининг моҳир усталари М. Мирзаулуғов, К. Ҳуснулин, Т. Абдураззоқов, З. Кашапова, А. Аъзамовлар хатарсиз юрувчи усталар, уларнинг номи доим сарой ҳурмат тахтасида.

— Акмал ака, ходимларга эътибор қандай!

— Бозор иқтисодиётининг машаққатли ушбу дамларида ходимларга бўлган эътибор ва талаб ҳам муттасил ортмоқда. Шаҳар трамвай-троллейбус ишлаб чиқариш бошқармаси ихтиёридаги ўқув базасида 40 та ўқувчи троллейбус ҳайдовчилик ҳунарини эгаллаяпти. Аста-секин ходимлар қўнимсизлиги бартараф этилмоқда.

Троллейбусларнинг аниқ маромда ҳаракат қилиши кўп жиҳатдан меҳнат интизомига ҳам боғлиқ. Ўз касбида ҳалол меҳнат қилмаган ёки ишга сабабсиз кечикиб чиқадиган ҳайдовчилар М. Зокиров, Б. Помеко, М. Морозов, Д. Симаковлар жамоамиз сафини тарк этди. Бу сабоқдан меҳнат интизомини бузувчиларнинг танобини тортилди.

Яна бир гап. Йўловчилар троллейбус нархи кўтарилди, эндиликда аҳолига хизмат кўрсатиш самарадорлиги ортадими, деган саволни беришлари табиий. Албатта шунга ҳаракат қиламиз. Бунинг учун эса кўп изланишлар ва имкониятларни ишга солиш керак бўлади. Нега деганда, аслида ҳар бир йўловчини ташиш нархи бизга 4 сўм 74 тийинга тушяпти. Шундан 2 сўм 47 тийини давлат бюджетидан қопланмоқда. Кошкийди, кучли самолётлар ясаш қувватига эга бўлган Тошкентда троллейбус ва унинг учун эҳтиёт қисмлар ҳам ишлаб чиқариш имконияти яратилса. Агар бу орзу амалга ошса ҳайдовчи ва таъмирловчиларнинг ишлашига янада қулайлик яратилиб, ҳамшаҳарларимизга хизмат кўрсатиш самараси ортган бўларди.

Суҳбатдош
Фаттоҳ АБДУРАҲИМОВ,
кўп нусхали «Мотор» газетасининг муҳаррири.

** Ҳамшаҳарлар, Сизлар учун*

«ТУЛПОР»НИНГ ҚАДАМИ

ШАҲРИМИЗНИНГ Фарҳод бозори ҳудудида жойлашган 14-дўкон доимо харидорлар билан гавжум. Лекин ўзининг 20 йиллик фаолияти давомида бутун диққат-эътиборини харидорлар манфаатини кўзлаб режалаштиришга қаратган дўкон биноси бугунги кун талабига жавоб бермай қолганди. Шуни ҳисобга олиб, ҳам сотувчилар, ҳам аҳолига қулайлик яратиш истагида яқинда «Ўзбексавдо» уюшмасига қарашли қурилиш бошқармаси қурувчилари томонидан олиб борилган таъмирлаш ишлари савдо-сотиқ залининг ташқи кўринишини кўзгулар, қулай пештахталар ҳисобига батамом ўзгартириб қолмай дўкон савдо майдонининг кенгайишига, янада шинам бўлишига олиб келди. Шу ўринда ўз-ўзидан туғиладиган, пештахталарни маҳсулот билан таъминлашда ҳам ўзгаришлар кутилмоқдами, деган саволга «Тулпор» номини олган мазкур дўкон директори А. Баҳодиров шундай жавоб берди:

— Бугунги оғир шароитда фақатгина ишнинг кўзини билган, тиниб-тинчимас, ташаббускор ташкилотларгина бозор иқтисодиётининг аёвсиз рақобатига чидай олади. Биз ҳам қўлни қовуштириб ўтирмай собиқ Иттифоқ республикаларидаги тадбиркорлар билан ҳамкорлик қилишни йўлга қўйяпмиз. Масалан, Минск шаҳридан спортчи ва саёҳатчиларга мўлжаллаб 12 миллион сўмлик маҳсулот сотиб олдик. Бундан ташқари Одессада «Ўзбексавдо» уюшмаси ташаббуси билан «Ўзбекистон» савдо уйи очилганлиги бизга денгиз бўйида жойлашган мазкур шаҳар билан ҳам ўзаро маҳсулот айирбошлашни йўлга қўйишимизга имкон берди.

Дўконимиз фаолиятининг кун сайин ривож топиб бораётгани ҳам бизга хотиржам бўлиш ҳуқуқини бермайди. Бир жойда туриш — ортга кетиш, демакдир. Шунинг учун Луцк автомобиль заводи билан қўшма корхона очиш арафасидамиз. Шартномага кўра улар нафақат эҳтиёт қисмлар, балки «ЛуАЗ» автомобиллари ҳам етказиб берадилар. Бундан ҳамкорларимиз ҳам, харидорлар ҳам манфаатдор бўладилар, деб ўйлайман.

Шуҳрат ЗОКИРОВ.

АМЕРИКА иқтисодиётида пахтанинг аҳамияти катта. АҚШнинг 50 та штатидан иқлими йил бўйи илиқ 17 штатида пахта етиштирилади. Пахта экиладиган ер ўз жиҳатидан йирик бир маҳсулотни ташкил этмаса-да, аммо у умум эътибори билан катта бир саноат ҳисобланади. Пахта бўйича мутахассис бўлган Катер Хейг бу ҳақда маълумот берар экан, агар сўз фақатгина деҳқонлар эмас, балки пахта толасини чигитдан ажратувчилар, пресслаштирувчилар, омборга жойлаштирувчилар, тўқувчилар ва савдогарларнинг ҳаммасини назарда тутсангиз деҳқондан тортиб газлама фабрикасигача кўп ишлар пахтага дахлдордир, дейди.

** Биласизми?*

АҚШда пахтачилик

Шунингдек, иқтисодчи олим Кевен Бренкли ҳам пахта АҚШда катта даромад келтирадиган маҳсулотлардан бири эканлигини таъкидлайди. Экинзордан чакана сотиш тармоғигача пахтанинг умум баҳоси назарда тутилганда 50 миллион доллардан ортади. Бинобарин, пахта энг муҳим қимматбаҳо хўжалик маҳсулотини ташкил этади, дейди жаноб Бренкли.

АҚШ пахта маҳсулотининг қарийб ярми денгиз орти мамлакатларига юборилади ва шу сабабдан АҚШ энг кўп пахта экспорт этувчи мамлакат ҳисобланади. АҚШда экилаётган пахта миқдори, шунингдек гектар бошига пахта ҳосилдорлиги кейинги йилларда деярли ортган, сабаби, нав яхшиланганлигидадир. Келгуси бир ва икки йил ичида эса янада яхшироқ чигит деҳқонларнинг фойдаланишлари учун ҳозирланиши кутилади. Гектар бошига пахта ҳосилдорлиги ортганлигининг яна бир сабаби, деҳқонлар пахта етиштириш майдонида катта тажриба орттириб, пахта етиштиришнинг яхшироқ йўлларини ўрганганликларидандир, дейди иқтисодчи олим Бренкли.

Дарвоқе, пахта етиштириш кўплаб бошқа экинларга қараганда қийинроқ, чунки ўғит ва пестицидлар вақтида ва керагича берилмаса, шунингдек вақтида суғорилмай, ёхуд суғориш вақтида тўхтатилмаса, ҳосил яхши бўлмайди. Ҳашаротга қарши кураш тизими ривожлантирилар экан, етук мутахассислар кераклиги маълум бўлмоқда.

Пахта ҳосилдорлиги ортиши ва сифатининг яхшиланишида пахта терими технологиялари яхшиланганлигининг ҳам катта роли бор. Ўтмишда пахта қўл билан терилар эди. Аммо ҳозирда эса Америка пахтасининг ҳаммаси машина билан териладиш. Шу тариқа пахтанинг сифати сақланиб қолади.

Пресслаштиришга мўлжалланган янги технологиялар ҳам пахта толасини чигитдан ажратишдан олдинги босқични анча яхшилаган. Пахта ўтмишда далалардан юк ташувчи усти очиқ машиналарда ташилар эди-ки, бу унинг ёмғирдан зарарланиши ҳавфини туғдирар эди. Аммо ҳозир пахта даланинг ўзида тойлаштирилади ва мазкур тойлар даланинг ўзида бир неча ҳафтагача сақлаб қўйилади, ёғин эса унга зарар етказмайди.

Қолаверса, пахтани омборхонадан пахта заводига ташиш ҳам эндиликда тезроқ бажарилади. Мутахассис Бренклининг айтишича, компьютерлар савдосини жуда жадаллаштирган. Ўтмишда тижоратчилар билан шахсан ёхуд телефон ва бошқа бир киши орқали савдо қилинар эди. Аммо ҳозирда бу иш ҳам компьютерлаштирилган. Ҳозирда пахта нархи ва тижорати билан алоқали маълумотлар худди акция ва қимматбаҳо қоғозларга оид белгилар сингари компьютерлар экранида муттасил кўриниб туради. Пахта тойининг эгалиги деҳқондан газлама фабрикасининг эгаси ёхуд экспорт этувчи бир кишига ўтишида, жўн қилиб айтилганда, деҳқон билан истеъмолчи ўртасидаги савдо муомаласида ҳозирда компьютер катта кўмак бермоқда. Қандай бўлмасин, замонавий технология Америка пахта етиштирувчилари ва бутун АҚШ пахта саноатини самаралироқ, таъсирчанроқ, кўпроқ манфаат келтирадиган ва кўпроқ рақобат қила оладиган бир тармоққа айланишида катта аҳамият касб этяпти.

(«Америка овози», «Садо» радиостанцияси материаллари асосида).

Миллий мактаб истиқболлари

МИЛЛИЙ мактаблар тармоғини кенгайтириш халқ таълими тизими олдида турган долзарб вазифалардан бири бўлиб қолди. Бу ғоят масъулиятли маърифат жараёнини амалга оширишда миллий мактаб ўқитувчилари, илмий-педагогик жамоатчилик маркази ҳам катта фаолият кўрсатиб келмоқда.

Кейинги йилларда марказ йўли билан қатор илмий-методик мазмундаги ишланма ва қўлланмалар яратилди. Айни бир вақтда зарур дастур ва методик тавсиялар ҳам ишлаб чиқилди. «Мактаб ва миллий тарбия муаммолари», «Жисмоний тарбия машғулотларини миллийлаштириш», «Мактабда ўқувчиларнинг миллий мусиқа дастасини ташкил этиш» каби қўлланмалар тайёрланиб, жойларга тарқатилди.

Халқ педагогикасига бағишланган дастур ва методик тавсияларни оммалаштириш тадбирлари кўрилмоқда. «Таълим-тарбияда ўзбек халқининг урф-одатлари ва анъаналаридан фойдаланиш» деган ишланма ўқитувчилар учун яхши совға бўлди.

Саодат ОДИЛОВА.

Ўзбекистон қоғоз ижара комбинати нафақат қоғоз, балки дафтар ҳам ишлаб чиқаради. Бу бозор талаби. [illegible]

СУРАТЛАРДА: [illegible]

Андрей Пишченко суратлари.

Одобнома

⊙ Тошкент молия институтининг доценти, тарих кафедрасининг мудири Мусоқул Усмонов илмий изланишлар билан бирга ахлоқ-одоб мавзуида мақолалар ёзади, ижод қилади. У кишининг қаламига мансуб «Одобнома», «Яхши фазилат инсонга зийнат», «Қусурлар қасри» асарлари бугунги кунда китобхонларга яхши таниш. [illegible] «Оқшом» газетасининг фаол муаллифларидан бири, туркум «Одобнома»лар яратаётган олим билан суҳбатда бўлдик.

— Мусоқул ака, сиз тарихчисиз, публицистикага, одоб-ахлоқ муаммоларига қизиқишингизнинг боиси нимада?

— Бундай қизиқиш мактаб партасида бошланган. Талабалик йилларимда ҳам матбуотда хабарлар билан чиқиб турганман. Олий даргоҳни битирганимдан кейин Ангренга, Тошкент вилояти Давлат педагогика институтига ишга юборишди. [illegible]

Шу тариқа оналарини улуғлайдиган лавҳалар бўй кўрсатган. Ески ака-укалар ўртасидаги муносабатларга эътибор беринг. [illegible]

— Устозларингиз ҳақида нималар дея оласиз?

— Ҳалқимизда, «Устоз отангдан улуғ» деган нақл бор. [illegible]

* *Одами эрсанг...*

«ЮРАКДАН ДАРДЛАШГИМ КЕЛАДИ»

— Бугунги суҳбатимиз асосан «Одобнома»лар бўйича боради. Ушбу мавзунинг ҳаётингизда тутган ўрни ҳақида тўхталсак.

— Одоб, ахлоқ масаласи сержило, мафтункорлиги билан ҳаётимнинг асосини ташкил этган, десам муболаға бўлмас. Чунки мен ҳар доим турмушда кўрган-кечирганларимни қайд этиб, бошқалар билан ўртоқлашиш ниятида юраман. Матбуотда ахлоқ, одоб, таълим-тарбияга оид уч юздан ортиқ мақолалар билан чиққаним бу фикрни тасдиқловчи далилдир.

— Агар сир бўлмаса айтингчи, туркум рисолаларингизни ёзиш учун қанча вақт сарфладингиз!

— Бир аспирантдан номзодлик диссертациясини ҳимоя қилаётган вақтида «Диссертациянгизни неча йилда ёздингиз?» деб сўрашганда, «Бутун умриму яна уч йилда», деган экан. Шу нуқтаи-назардан қарайдиган бўлсак, қачон бошлаганимни эслай олмайман, ниҳояси ҳам кўринмаяпти. Ҳозир «Одобнома»нинг 4—5-қисмлари устида иш олиб бораяпман.

— Мавзуни қандай танлайсиз?

— Мана, кўз олдингизга келтиринг. Деворда осиғлиқ турган соатга қаҳрамонимизнинг кўзи тушиши билан папкани қўлтиқлаганча кўчага отилди. Чунки у ишга кечикаётган эди. Остонада қарши олган она:

— Вой болам, нонушта қилмадинг-ку, — дейди.

Ўғил соатини кўрсатиб, «кечикаяпман ойи», дейди.

Она пиёлада сут олиб келиб:

— Ҳеч бўлмаса ўғлим, мана шуни ичиб кетгин, — деб мажбурлайди.

Ўғил остонада шошиб-пишиб сутни ичади-да, бўш идишни онасига узатиб шошиб чиқиб кетади. Она:

— Вақтида овқатлангин, кун совуққа ўхшайди, шарфингни яхшилаб ўраб олгин, — деганча кўча эшик олдида ўғлининг орқасидан қараб қолади.

Ҳойнахой мактаб ёки ўқув юртиге кузатаётган онанинг боласига муносабати бўлса керак, деб ўйлаётган бўлсангиз керак. Сиз адашаяпсиз, бу «бола» таниқли олим, профессор. Ҳа, биз учун у ёши шундай, катта мартабали инсон, аммо она учун у ҳамон бола. Шунинг учун ҳам доно халқимиз «Болага ҳам бобога ҳам она керак», деб бежиз айтмаган. Шундай ҳолатларга гувоҳ бўлганингда, оналар нақадар меҳрибон, ҳокисор эканлигидан илҳомланиб, қўлингга қалам олгинг келиб қолади. Сенга сира тинчлик бермай, «ёз-ёз» деяверади.

кўмагида бўлган. Марҳум адибимиз Мирзакалон Исмоилийнинг «Одамийлик қиссаси», Шукрулло домланинг «Жавоҳирлар сандиғи» китоблари бутун жисмимни қамраб, менга тинчлик бермай қўйгани рост. Шу улуғ зотларга эргашиб, тақлид қилиб тетапоя бўлганман. Ёзган нарсаларинг ўқувчилар томонидан илиқ кутиб олингани кучингга-куч, илҳомингга илҳом қўшар экан.

— Мусоқул ака, уч қисмдан иборат «Одобнома»ларни ёзиш ва чоп эттириш осон эмаслиги ҳар бир қаламкашга маълум. Сиз бунга қандай эришдингиз!

— Одоб-ахлоқ мавзуси бутун ҳаётимнинг ажралмас бўлагини ташкил этади. Кўрган-кечирганларинг ҳаётингга гоҳ ижобий, гоҳ салбий таъсир қилиши табиий. Ижобийларидан кўнглинг тўлиб, қалбинг жунбушга келади. Нокасларни кўриб, дилинг хижил бўлади. Қалбинг эзилиб, хаёлга чўмиб, дардкаш жумлаларга мурожаат қилиб қоласан. Кўнгилдаги гапларни боплаб сатрларга сингдирганингдан кейин таскин топиб, эркин нафас оласан.

Фақат бугина эмас, китоб ёзилгандан кейин уни чоп эттириш ҳам керак. Бу масалада Қашқадарё вилояти Чироқчи районидаги Акчева давлат хўжалигининг раҳбарлари жонимга оро киришди. Улар «Одобнома»нинг биринчи китобининг сарф-харажатларини ўз зиммаларига олишди. «Савоб ишнинг эши бор», деганларидек, «Эски анҳор канали қурилиши» трестининг Чироқчи механизацияланган кўчма колоннаси бошлиқлари Хурсанд ака Тойлоқов ва Бойтемур Хушвоқовлар «Одобнома»нинг иккинчисини оталиққа олдилар. «Яхши фазилат, инсонга зийнат» китоби ана шу қалби уммонлар туфайли дунё юзини кўрди. «Қусурлар қасри» ҳам ёру биродарлар меҳридан баҳраманд бўлиб, ниҳоят босмадан чиқди...

Тиббиёт илмининг султони, буюк файласуф Абу Али ибн Сино шундай деган эканлар: «Мен қаерга борсам олдимдан шуҳратим югуриб боради, ортимдан эса ҳасад қувлаб келади, мен ҳасадларни рад этиш билан овора бўлсам, савоб ишлар қилишга қўлим тегмай қолади. Менинг раддиям савоб ишларимдир». Жуда ибратли ҳикмат. Донишманд бобомизнинг ушбу калимасидан хулоса шуки, «Одобнома»лар зеҳни ўткир китобхонларга манзур бўлса, ўзимни савобли иш қилган, деб ҳисоблайман.

Суҳбатдош Шавкат САЪДИЕВ.

* *Ҳикмат—бир ҳовуч олтин*

ҲАҚГЎЙЛИК ҲАҚИДА

Ҳақиқат аччиқ бўлса ҳам унга қулоқ тут.

Қобус.

Ҳақгўйлик — ҳаёт нафаси, ҳар қандай фазилатларнинг негизи.

Т. Драйзер.

Гуноҳсиз киши сўзга ботир бўлур.

Саъдий.

Ҳақгўйлик билан яша — энг яхши насиҳат шу.

М. Сервантес.

Ҳақиқат, агар ўринли айтилса, уни енгиб бўлмайди.

Плутарх.

Ҳақиқатнинг бардоши зўр: ҳар қалай, у қаримайди, у ҳамиша навқиронлигича қолаверади ва қачондир бориб англаб етилади.

Ж. Гюйо.

Агар сиз ҳақиқатни яшириб, тупроққа кўмсангиз, у сўзсиз униб чиқади ва кейин шундай кучга айланадики, бир кун бориб, ерни ёриб чиққач, ўз йўлида учраган жами нарсаларни супуриб ташлайди.

Э. Золя.

Ҳақиқат мазаси тахир, аммо саломатликни яхшилайдиган аччиқ дорининг ўзгинасидир.

О. Бальзак.

Ҳақиқат бу ҳаводир, усиз нафас олиш мумкин эмас.

И. С. Тургенев.

ДУНЁ халқларининг урф-одатлари, яшаш тарзи турлича бўлганидек, саломлашишлари ҳам ўзгача. Дарҳақиқат, саломлашиш орқали кишиларда илиқ муомала, ширин суҳбат бошланади. [illegible]

Одобномаларнинг барча ёшдаги [illegible] сабоғи саломлашишдан бошланади. [illegible]

Дарҳақиқат, саломлашишдек улуғ [illegible]

Кексаларга тўсатдан қўл узатиб сўрашиш жуда хунук кўринади. [illegible] Синфга киришимиз биланоқ болалар ўринидан турган ҳолда, ўнг қўлларини кўксиларига қўйиб, хиёл эгилишиб бараварига салом беришди. [illegible] Ўзига хос, ўзбекона руҳда тарбияланаётган бу ўқувчиларнинг саломлашиши ҳамма учун ибратлидир.

Яна бир гап. [illegible]

МУҚАДДАС КАЛОМ

айтиб ўтсалар яхши бўларди. «Ассалому алайкум» асли арабча ибора бўлиб, «Сизнинг уйингизда тинчлик бўлсин» деган маънони билдиради. [illegible]

[illegible]

Бахтиёр КАРИМОВ.

* *Муаллим мулоҳазалари*

БОЛА КИМДАН НИМАНИ ЎРГАНАДИ?

ҚИРҚ йилга яқин муаллимлик қилиб шарафли, ҳам масъулиятли вазифа — бола тарбиясига тўғри ёндошишда ота-она, мактаб ҳамда маҳалла-кўйнинг узвий алоқаси зарур эканлигига ишонч ҳосил қилдим. Айниқса ота-она ва муаллимлар ўртасида доимий ҳамкорлик бўлгани яхши. Баъзи ўқувчилар дарсга кечикиб, ҳатто келмай қолишади. Сабабини сўрасанг турли хил важларни кўрсатиб, ўзларини оқлашга уринадилар. Бола уйдан вақтли чиқиб кетгандан кейин ота-она уни мактабда деб ўйлаши табиий. Уйдагиларни алдаб, дарсга келмай юрган бундай ўқувчиларнинг хулқи кишини ўйга толдиради.

Яқинда 7-синфда таълим олаётган Акбар ва Эркинжоннинг ота-онасини мактабга чақиришимизга тўғри келди. Афсуски, улар келишмади. Борди-ю келганларида ҳам айтадиган гаплари тайин: «Маошни нега оласизлар, сизларга ишониб топширдикми, болага яхши тарбия берингалар-да!». Тарбиядек масъулиятли вазифага шу тарзда муносабатда бўлиш нотўғри, албатта. Чунки бу борада ота-онанинг ўз фарзи, вазифаси борлигини ёддан чиқармаслигимиз керак.

Бола уч одатдан бирини ота-онаси, иккинчисини устози, учинчисини эса ўртоқларидан ўрганиб, шу учтасидан қайси бирининг таъсири кучли бўлса шунга ўхшашга тиришади. Шундай экан тарбияни фақат мактаб зиммасига юкламоқчи бўлган оила бошлиқлари шу ҳақда чуқур мулоҳаза юритиб кўришларини истардик. «Қуш уясида кўрганини қилади», деган нақл ҳам бежиз айтилмаган.

Бола тарбиясида яна бир жиҳатга алоҳида эътиборни қаратиш лозим, деб ўйлайман. Зеро, фарзандларимизнинг айтганини қилавериш, ноўрин ҳатти-ҳаракатларини жазосиз қолдириш яхши оқибатларга олиб келмайди. Бундай муҳитда ўсган бола манман, такаббур, иккиюзламачи, қайсар бўлиб вояга етади. Катталарнинг насиҳатига қулоқ солиш, улар билан ҳисоблашишни истамай қолади.

Шуни ҳам унутмаслик керакки, панд-насиҳатларимизнинг таъсирчан бўлиши ота ва она сўзининг бир ердан чиқишига ҳам боғлиқ. Баъзан турмуш қийинчиликлари туфайли оилада келишмовчиликлар юзага келади. Бундай пайтда бола ўзига нотўғри хулоса чиқаради, унда ёлғон гапириш, катталарни менсимаслик каби ёмон одатлар уйғунлашади. Бу эса хулқ-атворида салбий ўзгаришлар пайдо бўлишига олиб келади. Кўпгина ота-оналар ўғил-қизи юқори синфга ўтгач «вояга етиб қолди, ақли кирди», деган хулосага келиб, тарбияни бўшаштириб юборишади. Бундай қилиш нотўғри.

Айтилганлардан шундай хулосага келиш мумкинки, бола тарбиясида ота-онанинг жавобгарлигини янада ошириш муҳимдир. Бу билан бор масъулиятни улар зиммасига юкламоқчи эмасмиз. Агар келажакда баркамол инсонлар вояга етишини истасак ҳушёрликни йўқотмай, доимо фарзандларимизни назорат қилиб боришимиз, уларда инсоний фазилатларни шакллантириш учун бор куч-ғайратимизни аямаслигимиз зарур.

Қидирбой ТЎЛАБОЕВ,
Ҳамза районидаги 230-мактабнинг олий тоифадаги ўқитувчиси.

* *Гапни гапир уққанга*

АВВАЛО ИНСОН БЎЛАЙЛИК

«БОЛА бошидан» деган нақл жуда оқилона айтилган. Шу боис одамийлик фазилатларини болага унинг тетапоялик, янаям аниқроғи туғилган пайтидан бошлаб сингдира бориш керак, деб ҳисоблайман. Лекин ҳамма ҳам шундай қилавермайди. Натижада кўча-кўйда биз тарбияси ҳар хил ёшларга дуч келамиз. Менимча, уларнинг одоби аввало катта ёшдаги кишилар олдида ўзларини қандай тута билишларидадир. Эрталаб ва ишдан сўнг ота-онага, маҳалла-кўй, иш ва ўқиш жойларида ёши катталарга салом бериш ҳам фарз, ҳам қарз. Баъзи ёшларимиз эса ўзлари танимаган одамга салом беришмайди. Бу одобдан эмас.

Бир куни Луқмони Ҳаким ўз фарзандига одамларнинг қадрини бил, ота-онани ғанимат бил, жамоат билан ҳамдард бўл, бекорчи ва бебошлар билан ўтирма, ҳокисор ва камтарин бўл, деб насиҳат қилган экан. Яна бир мисол. Бир отанинг ёлғиз ўғли бор эди. У жуда ақлли йигит бўлиб етишади. Ота-онасининг буюрган ишларини доимо аъло даражада бажарарди. У чавандозликни яхши кўриб, бўш қолдими дарров от миниб, сайр қиларкан. Бир куни отда кетаётса йўлда бир гуруҳ мўйсафидларни учратибди. Бола дарров отдан тушибдида, қўлини кўксига қўйиб, уларга салом берибди. Ўша йигит қишда қор ёға томнинг тагида ота-онам бор деб, улар ташқарига чиққунча қорни курамай турар экан.

Халқимизда «Бирни кўриб фикр қил, бирни кўриб шукр қил», деган нақл бор. Тўқликка шўхлик қиладиган баъзи ёшларимиз ҳам йўқ эмас. Ўзи яхши маош олса, йиллаб йиққан бўлса бошқа гап. Аммо бу пуллар ота-онасининг пешона тери эвазига йиғилган-ку. Улар буни ўйлаб ўтирмайдилар. Уйланаётганларида энг кўп харажат талаб қиладиган тадбирлар ўтказилишини исташади. Никоҳ кечасига гитарачи, синтезатор, кларнет чалувчи ва шунга ўхшаш созанда-хонандаларни таклиф қиладилар. Уларнинг чолғу асбоблари бир машина, ўзлари бир автобус бўлиб тўйга келишади. Хонадон соҳиблари қандоқ кутишсин. Тўғри, орзуга айб йўқ. Лекин ҳар бир ёш ота-онасининг киссасига қараб иш тутса яхши бўларди.

Мен ўзим Собир Раҳимов районига қарашли «Янги турмуш» маҳалласи фаоллариданман. Комитет аъзосиман. Жамоатчи сифатида кўп хонадонларда бўламан. Ёшлар билан гаплашаман. Маҳалламизда ҳаётда ўз ўрнини топган, обрўли оилалар, ахлоқли ўғил-қизлар талайгина. Маҳалла комитетининг раиси Неъматилла Зоҳидов ўзининг камтарлиги, етти ўлчаб бир кесиши, муомаласи билан маҳалладошларига ўрнак бўлаётир. У дўконларда ун танқис бўлиб қолган пайтда елиб-югуриб, шу маҳсулотни топиб келиб, маҳалла аҳлини баҳраманд этди. Хонадонларга газ қувурлари тортилаётгани, янги чойхона қурилаётгани ва бошқа янгиликлар ҳам маҳалла оқсоқоли номи билан боғлиқ. Менимча, республикамиз мустақилликка қадам қўйган ҳозирги мураккаб шароитда ҳар бир киши ўзлигини намоён қилиши, қўлидан нима келса ўшани хайрли ишларга сарф этиши зарур. Бундай юмушлар давлатнинг бир бўлаги ҳисобланган маҳаллаларда амалга оширилиши эса, айниқса муҳимдир. Агар ишлар тизими бевосита тарбияга, ахлоқ-одобга, маънавиятга алоқадор бўлса унинг самараси янада ошиши мумкин. Шу ўринда маҳалла фаоли Тўлаган ака Самадовнинг саъй-ҳаракатлари диққатга сазовордир. У ёшларга эски араб алифбосини ўргатиш асносида улар кўнглига поклик, ҳалоллик, меҳр-мурувват уруғларини сочмоқда. Ёшлар ўртасида тарбиявий ишлар олиб бораётган уруш фахрийлари — Туроб ака Орипов, Шокир ака Ҳуснуллин сингари отахонлар фаолиятидан ота-оналар мамнун бўлишмоқда. 32 йилдан бери комитетга котиблик қилаётган Муҳаббат опа Исломова, қимматли маслаҳатларини аямаётган ўқитувчи Шоҳосил Жалилов, Қаҳрамон она Насиба ая Дўстмуҳамедова сингари фаоллар ёшлар тарбияси билан шуғулланишда бор билим-тажрибаларини аямаяптилар. Уларнинг фарзандлари ҳам одамлар хизматида.

Абдували Комилов, Тўлаган Ҳакимов, Тойир Иброҳимов сингари ёшлар ҳам доимо хайрли юмушлардан қолишмайди. Бундай ёшлар камолотга етгач фарзандлари ҳам ўзларига ўхшаш камтар, ақлли-ҳушли, эл хизматига қайишадиган бўлиб етишишига шубҳа йўқ.

Абдулла ТОЛИПОВ.

* *Умр лаҳзалари*

ДЎППИ БОЗОРДА

— ҚАНИ, мана бунисини кийиб кўрингчи, — истараси иссиқ аёл дўппининг тахини очиб, харидорнинг бошига кийдириб кўрди. — Бунисы жуда лойиқ келди, бинойидек ярашди. Яхши кунларда кийиб юринг, ўғлим. Олинг, дўппи сизники.

— Пули қанча бўлади, опоқи, — сўради йигит.

— 200 сўмдан сотяпман.

— Нархини бироз туширсангиз бўларди.

— Майли, 160 сўм берақолинг.

Йигит чўнтагини кавлаган эди, бор-йўғи 130 сўм пул чиқди.

— Ана холос, — деди у бошини чайқаб. — Уйдан камроқ пул олиб чиқибманку. Дўппини кейинроқ оларман.

— Йўқ, йўқ, асло хижолат бўлманг, — аёл дўппини буклаб, қоғозга ўрадида, йигитга тутқазди — Қачон йўлингиз тушса, қолганини ташлаб ўтарсиз.

Йигит мутлақо бегона аёлдаги бундай ишонч, меҳр-мурувватдан кечгача, қалби ҳис-ҳаяжонга тўлиб юрди...

КУЁВСИЗ ЎТГАН ТЎЙ

КУЁВ кутилмаганда никоҳ куни кўричак бўлиб қолиб, уни шифохонада операция қилишди. Тўй қолдириладими ёки ўтавверадими? Қуда томонлар узоқ баҳслашиб ниҳоят бир тўхтамга келишди. Келин нима деса шу бўлади.

— Тўй ўтаверсин, мен розиман, — деди келин бўлғуси қайнонасига, ширинсуханлик билан. — Одамлар айтиб қўйилган, қанча тайёргарлик кўрилган. Жалолиддин акам шифохонада бўлсалар ҳам руҳан ёнимда ўтирадилар.

Хуллас, тўй куёвсиз ўтди. Келин чимилдиққа кўз очиб кўргани билан эмас, балки куёвнинг жўраси келтирган сарпо билан кирди...

Тўй арафасида қўша-қўша кийимлар, чет эл мебеллари олиб беринг, деб хархаша қилувчи баъзи қизларимиз иродали бўлишни ана шу келинчакдан ўрганишларини истардик.

Саъдулла ШОДИЕВ.

КИЧКИНТОЙЛАР «МЕҲРЖОН»НИ ҚУТЛАШДИ

ШАЙХОНТОҲУР районидаги 342-боғча-яслида тарбияланаётган болаларнинг одобли бўлиб камол топишлари учун бор имкониятлардан фойдаланилмоқда. Жамоа кичкинтойларга энг яхши инсоний фазилатларни сингдиришга мўлжалланган тадбирлар ўтказаяпти.

Яқинда мазкур масканда «Меҳржон» кечаси ташкил этилгани фикримизнинг далилидир. Ота-оналар иштирок этган бу ҳосил байрамига жажжи ўғил-қизлар алоҳида тайёргарлик кўришди. Улар боғ ва полизларда етиштириладиган ширин-шакар мевалар ҳақидаги шеърларни ёддан айтиб бердилар.

Боғча мудираси Дилдора Саидбекова йиғилганларни қизғин қутлар экан, болажонларимизни янада аҳил, бир-бирларига меҳр-оқибатли бўлишларига истак билдирди.

Шоира МУҲАМЕДОВА.

* *Маданият янгиликлари*

«ҲАЁТ ЯПРОҒИ» САҲНАЛАШТИРИЛМОҚДА

ПУЛДОШ Охунбоев номидаги республика ёш томошабинлар театрида [illegible] «Ҳаёт япроғи» спектаклининг [illegible]

Асосий ролларни Ўзбекистон халқ артисти Муҳаббат [illegible], Абдуллаев, Рустам Расулов, Ҳабибулла Абдуллаев ва бошқалар ижро этмоқдалар.

Саломиддин СИРОЖИДДИНОВ.

ЖОЗИБАДОР САНЪАТ АСАРИ

ЎЗБЕК шеъриятининг мумтоз намояндаси Нодирабегим таваллудининг 200 йиллигига бағишланган [illegible] Атоқли мусаввир Чингиз Аҳмаров [illegible]

«Нодирабегим» деб номланган бу полотнода рассом бадиий услуб қирраларига хос бўлган ўзига хос нозиклик ва нафосат жозибаси акс этди.

Санъат ОЛИМОВА.

* *Ранг-баранг дунё*

УТТИЗ ИККИ ЙИЛ ҚОЛДИМИ?

«ҚОНУН йўли билан қўриқланаётган ўрмонларга олиб борадиган йўлларни бузиб ташлаш керак!» — Филиппин атроф-муҳит ва табиат неъматларини муҳофаза қилиш вазирлиги шундай қарорга келди.

Албатта бу чора ҳам мамлакатнинг шиддат билан қисқариб бораётган ўрмонларини ҳалокатдан сақлаб қололмайди. Чунки ўрмон қонунсиз кесилиб олиб кетиладиган йўлларгина йўқ қилинади. Доим ўзгариб, янгиланиб турадиган ўрмон ҳақидаги қонунлар ҳам бу ишни ижобий ҳал қилолмаяпти. Чунки жуда кўп филиппинликлар ўрмон кесиб кун кечиради.

Бугун мамлакат табиат бойликлари ҳалокат ёқасида. 100 йил олдин 16 миллион гектар ўрмон яшнаб турган бўлса, ҳозирликда унинг 900000 гектари шовуллаб турибди, холос. Мўътадил меъёрдаги экологик мутаносиблик учун олимларнинг фикрича, 54 фоиз ўрмон сақланиб қолиши керак.

ЁРДАМГА ШАЙ КЕМА

НЕФТНИ денгиз, уммонларда ташиш ҳамиша оғир муаммо бўлиб келган. Айниқса, атроф-муҳитга, хусусан сувга таъсирини ҳисобга олсак хавф-хатар айниқса аён бўлади. Мутахассислар рўй бераётган аҳволни, яъни ҳалокатлар оқибатини тугатишнинг турли йўлларини излаб топмоқдалар. Уларнинг фикрича, ҳалокат бўлган жойда унинг оқибатларини жуда ҳам тез тугатиш зарур. Бунинг учун эса қудратли техника керак...

Яқинда денгиз ҳалокатларини тугатиш учун хизмат қиладиган учинчи — у «Эверсанд» деб номланди — жуда ҳам улкан кема ишга туширилди. У ғарбий германиялик мутахассис — кемасозларга 16,7 миллион маркага тушди.

Кема Шимолий денгизда синаб кўрилди. «Эверсанд» «ҳалокат» бўлган жойга соатига 10 узел тезликда етиб келди. Капитан тугмачани босиши билан кема ишга шай ҳолатга келди. Махсус қурилма эса бир чой қайнагунча ўтган фурсатда сув юзидаги доғларни шимириб олди.

Энг афзали кема 140 кубометр суюқликни ўз бортига олиши мумкин. У ҳам йўқолган нефть маҳсулотларини сақлаб қолади, ҳам атроф-муҳитни тозалайди. Афсусланарлиси шундаки, «Эверсанд» ҳозирча битта.

Тоҳир МАҲКАМОВ тайёрлади.

** Бу нашрга ёзилдингизми?*

«Ш И Р И Н Т О Й» УЙИНГИЗГА БОРСА

АЗИЗ ота-оналар!

Маълумки, жорий йилда кичкинтойларимиз учун ранг-ли-безакли, адабий-бадиий журнал — «Ширинтой»ни чиқаришга қарор қилинган эди. Лекин бозор иқтисодиётига ўтилиши муносабати билан қоғоз баҳоси ой сайин ошиб борди. «Ширинтой»нинг атиги бир сонининг муштарийлар қўлига тегишига муваффақ бўлинди. Чунки обуначилардан тушган маблағ журналнинг бир сони харажатини аранг қоплади. Аммо журналга ихлосмандлар ошиб кетди. Уни мунтазам чиқаришни талаб қилиб, муштарийлардан кўплаб хат-хабарлар олдик.

1993 йилдан бошлаб «Ширинтой» ҳар ой мухлислари қўлига бориб тегадиган бўлди. Журналнинг асосий мақсади фарзандларимизнинг фикрий, хаёлий, ақлий уфқларини кенгайтириш, ҳаёт ҳақида, дунё тўғрисида умумий тушунчаларга эга қилиш; ҳиссий оламларини бойитиш, тийраклигини, зийраклигини ошириш, топқир, бурро, сергавқ бўлиб ўсишларига ёрдам бериш; уларни ота-онага, катта-кичикка, урф-одатларимиз ва анъаналаримизга ҳурмат-эҳтиром, меҳр-муҳаббат руҳида тарбиялаш; тарихимиз, адабиётимиз, санъатимиз, умуман миллий маданиятимиз билан ёш хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда таништириб бориш; уларни тупроққа, ерга, сувга, табиатга, хуллас атроф-муҳитга, айниқса, инсонга меҳрибон қилиб ўстириш, дилларига элу юрт, ватан туйғуларини, имон-эътиқодни жо этиш, қўрқмас, жасур ўтмишдошларимиз — эртакларимиз, достонларимизнинг қаҳрамонларига ошно этиш, табиат неъматлари ва инсон қўли билан бунёд этилган бойликларга жонкуярларча муносабатда бўлишга ўргатиш ҳамда ўзлари яшаб турган ажойиб диёр — Ўзбекистон билан яхшироқ таништиришдан иборатдир.

Журнал асосан 3—7 ёшли болаларга, боғчаларнинг тарбияланувчилари ва тайёрлов ҳамда бошланғич синф ўқувчиларига мўлжалланган. Хуллас, «Ширинтой» журнали ўз олдига катта мақсадлар қўйган.

«Ширинтой»дан бебаҳра қолманг. Унинг 1993 йилги бир сони баҳоси 11 сўм, бир йиллик обуна баҳоси эса 132 сўмни ташкил қилади.

Агар фарзандларингизнинг севинчига севинч, билимига билим қўшаман десангиз журналга албатта обуна бўлинг!

Саид РАВШАНОВ,
«Ширинтой» журнали масъул котиби.

** Бу—қизиқ*

КАШФИЁТЛАР ТАРИХИДАН

⊙ ЗАМОНЛАР ўтиши билан инсон янги-янги ёруғлик манбаларини кашф этди. Ниҳоят, электр токи ҳосил қилинди. Буни инқилобий кашфиёт деса муболаға бўлмас.

Электр фақат ёритгич ва иситгич манбаи бўлибгина қолмай, балки инсоннинг бошқа кўплаб юмушини бажаришда ҳам қўл келди. Рус инженери А. Лодигин 1872 йили электр токини ингичка кўмир стерженидан ўтказганида стержен қизиши натижасида нур тарқатиши маълум бўлди. Бу тажриба ёритувчи лампа ясашга имкон берди.

1880 йилдан саноат усулида лампочка тайёрлана бошлади. Асримизнинг бошларига келиб эса лампочканинг анча бежирим ва яхшироқ ёритадиган нусхалари чиқарилди. Уларнинг асосини, худди ҳозирдагидек, шиша баллон ва вольфрам спирали ташкил қиларди.

⊙ 1628 ЙИЛИ машҳур шифокор В. Гарвей танада қон айланишини кашф этди. «Демак, томирни тешиб қонга дори юборса бўларкан-да», деган фикр туғилади унда. Бу тажрибани биринчи бўлиб силезиялик шифокор М. Турман синаб кўрди.

У дастлаб бузоқ қонини мохов касаллигига учраган аёл томирига юборди. Шундан кейин Турман ўз томирига қандайдир дори юбориб, оз бўлса ўлиб қолай деган.

Орадан анча вақт ўтгандан сўнг бостонлик шифокор Гейл ўз томирига канакунжут мойини юборди. Умри узоқ экан, ўлмай қолди.

⊙ 1896 ЙИЛДАН бошлаб пирамидон иситмани тушириш, оғриқни қолдириш учун қўллана бошлади. Бироз вақтдан сўнг пирамидон ёнига анальгин қўшилди. 1899 йилда эса иситмани пасайтирувчи нордон дори — аспирин кашф этилди.

Пирамидон, анальгин ва аспириннинг яна бир ажойиб хусусияти шундаки, улар фақат иситмани тушириш, оғриқни қолдирибгина қолмай, балки яллиғланишни ҳам камайтиради.

Акбар АЛИЕВ тайёрлаган.

** Табиат ажойиботлари*

ЕБТЎЙМАС НИНАЧИ

ДАЛАГА чиққанингизда ариқ бўйларида, сойларда дори сепувчи самолётларни эслатадиган ҳашаротни кўргандирсиз? Бу «самолётча»ни ниначи, дейишади.

Айтингчи, қайси жониворларни ебтўймаслар сирасига киритиш мумкин? Кимдир ўйлаб туриб, қушлар бўлса керак, чунки уларнинг баъзилари кунига тутиб ейдиган ҳашаротлари ўз вазнига тенг келади, дейиши мумкин. Бироқ дунёда энг ебтўймас мавжудот ниначи эканлиги ҳеч кимнинг хаёлига ҳам келмаса керак. Ҳа, худди шундай: ниначи икки соат ичида 40 та пашша ва майда чивинларни паққос туширади. Бордию, у арслондек бўлганидами, бир ўтиришда бир бутун бошли сигир ҳам урвоқ бўлмай қоларди.

Бундай ебтўймаснинг қорнини тўйдириш осон эмас. Пашшани ҳамма жойда топиш мумкин бўлса-да, ниначи қорин ташвишида кун бўйи турли жойларда ов қилиб юради. Энди ниначи дарё ва боғлар узра учиб юриб, қанчадан-қанча зараркунанда ҳашаротларни қириб ташлашини тасаввур қилиш мумкин.

Зараркунанда ҳашаротларни қириб фойда келтирса, унинг сувда униб чиқадиган «чақалоғи» майда балиқларни еб, балиқчиликка анча зарар келтиради.

Табиатда биронта ҳам фақат фойда ё фақат зарар келтирадиган жонзот йўқ! Ҳаммаси бир-бирига боғлиқ, бир-бирини боқади!

Ғофур ЖУРАЕВ.

Муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

1922-1992 йиллар

70

Маблағ билан таъминлаш бўйича 70 йиллик тажрибага эга !

"ЎЗБЕКИСТОН САНОАТ - ҚУРИЛИШ БАНКИ"

Ўзбекистон акционерлик тижорат саноат-қурилиш банки ва унинг Тошкент шаҳар бўлими фуқароларга:

- *- квартира ҳақи, электр қуввати, телефон учун бир марталик ёки узоқ муддатли тартибда нақдсиз пул ўтказиш бўйича топшириқлар бериш;*
- *- омонатчиларга депозитлар бўйича йиллик фойда ҳисобидан 20 фоиз тўлаш;*

Бирлашмалар, кичик корхоналар ва ширкатларга: асосий, инвестицион ва ташқи иқтисодий фаолият бўйича банк хизмати кўрсатишнинг бутун бошли тизимини;

- *- тўловчилар ва маҳсулот етказиб бирувчиларга маблағ излаб топиш бўйича хизматлар таклиф қилади.*

Ўзбекистон саноат-қурилиш банки ўз мижозларига Ўзбекистонда, ҳам хорижда валюта операциялари ўтказади.

Ўзбекистон саноат-курилиш банки - ишчанлик, омилкорлик, масъулият демакдир.

Ўзбекистон саноат-қурилиш банки Тошкент шаҳар бўлими манзилгоҳи:

- *Тошкент шаҳри, Пушкин кўчаси, 5-уй.*

Телефонлар: 33-12-72, 32-06-54.
факс: 32-77-19
телекс: 11-63-49 FUNDS

ТОШКЕНТ ЭЛЕКТРОМЕХАНИКА ТЕХНИКУМИ

9 ва 11-синф ўқувчиларини ва мактабни битирганларни техникумга кириш учун олти ойлик пуллик тайёрлов курсларига таклиф қилади.

Ўқиш 1993 йил 2 январдан бошланади. Таълим ўзбек ва рус тилларида олиб борилади.

Манзилгоҳимиз: 700041, Тошкент шаҳри, Бабушкина кўчаси, 4-уй.

Телефонлар: 62-56-27, 62-87-01, 62-15-71.

Транспортлар: 17-троллейбус, 4-автобусда «Кабелчилар маданият уйи» бекатигача борасиз. 9, 18-троллейбуслар, 17, 71, 83, 96-автобуслар, 6, 13, 22-трамвайларда эса «Академиклар шаҳарчаси» бекатида тушасиз.

УЗБЕК-АМЕРИКА САВДО ВА МАДАНИЯТ КОРПОРАЦИЯСИ МЕНЕЖЕРЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Бу лавозимга маркетинг ва тижорат ишини яхши биладиган, кишилар билан муомала қила оладиган, инглиз ва хитой тилларини мукаммал эгаллаган мутахассис йигит ва қизлар таклиф қилинади.

Таржимаи ҳол, кадрлар варақаси, маълумоти ҳақидаги гувоҳнома, тавсиянома ва ариза билан бизга мурожаат қилишингиз мумкин.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: Тошкент шаҳри, Юнусобод райони, К. Маркс кўчаси, 3-уй (метронинг «Мустақиллик майдони» бекати ёнида).

ТЕЛЕФОНЛАР: 39-48-68, 39-43-47.

Узбекистон Республика маданият ишлари вазирлиги
М. Қориёқубов номидаги
Ўзбек Давлат филармонияси
ХАЛҚЛАР ДУСТЛИГИ САРОЙИДА
13 ноябрь соат 19.00 да
М. Қориёқубов номидаги
Ўзбек Давлат филармониясининг

«ЗАРАФШОН»

АШУЛА ВА РАҚС АНСАМБЛИ К О Н Ц Е Р Т И

Қатнашадилар: МУРОДИЛЛО НОРҚУЛОВ, МУЯССАРХОН ҚОСИМОВА, РУСТАМ АБДУЛЛАЕВ, ДИЛОРОМ ШУКУРЖОНОВА, ЭЛМИРА НОРБОЕВА.

Ансамблнинг бадиий раҳбари — Ўзбекистон халқ артисти **Аҳмаджон ШУКУРОВ.**

Чипталар Халқлар Дўстлиги саройи кассаларида ҳамда метро бекатларида сотилмоқда.

Жамоа бўлиб келиш учун буюртмалар қабул қилинади.

Телефонлар: 33-73-10, 33-37-69.

Узбекистон Республикаси маданият ишлари вазирлиги
М. Қориёқубов номидаги
Узбек Давлат филармонияси
ХАЛҚЛАР ДУСТЛИГИ САРОЙИДА
20 ноябрь соат 19.00 да
«ҚУШИҚЛАРИМ СЕНГА, УЗБЕКИСТОНИМ!»
Узбекистон халқ артисти
ОРТИҚ ОТАЖОНОВ К О Н Ц Е Р Т И

Қатнашадилар: VI Жаҳон ёшлар фестивалининг совриндори

ОТАМУРОД ҲОЖИЕВ

Рақсларда Ўзбек Давлат филармонияси раққосаси

НИГОРА ЖУМАНИЁЗОВА

Концерт дастурини МАМАСОЛИ ХОЛМАТОВ олиб боради.

Чипталар Халқлар Дўстлиги саройи кассаларида ҳамда метро бекатларида сотилмоқда.

Жамоа бўлиб келиш учун буюртмалар қабул қилинади.

ТЕЛЕФОНЛАР: 33-73-10, 33-37-69.

Ўзбекистон Республикаси Алоқа вазирлиги

ТОШКЕНТ АЛОҚА ЭЛЕКТР ТЕХНИКА ИНСТИТУТИ

1992—93 ўқув йили учун

ПУЛЛИК КУНДУЗГИ ТАЙЁРЛОВ КУРСЛАРИГА ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Олий ўқув юртларига кириш синовларига тайёрлайдиган пуллик тайёрлов курсларига Тошкент алоқа электр техника институти қошидаги пуллик тайёрлов курслари билан корхоналар ўртасида тузилган намунавий шартномаларга эга бўлган, тўлиқ ўрта маълумотли шахслар қабул қилинади.

Курсларга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни тақдим этадилар: ректор номига ариза, намунавий шартнома, ўрта маълумоти тўғрисида ҳужжат (асли), меҳнат дафтарчасининг корхона раҳбари томонидан тасдиқланган кўчирмаси, 086/У шаклдаги тиббий маълумотнома, 3х4 см катталикдаги 8 та фотосурат (бош кийимсиз).

Аризалар 25 ноябргача қабул қилинади.

Пуллик тайёрлов курсларини битирган шахслар олий ўқув юртига кириш имтиҳонлари (тест синовлари)ни умумий асосларда топширадилар.

Машғулотлар — 1 декабрда бошланади. Ўқиш муддати — 8,5 ой.

Курсларга қабул қилинган бошқа шаҳардан келганларга ётоқхонадан жой берилади.

Қуйидаги манзилга мурожаат қилинсин: 700084, Тошкент шаҳри, Амир Темур кўчаси, 108-уй (аввалги Энгельс кўчаси). Пуллик тайёрлов курслари деканати.

Маълумотлар олиш учун телефон: 35-36-06.

ИШГА ЖОЙЛАШИШНИ ИСТАЙСИЗМИ?

Сергели район меҳнат биржаси **19 ноябрь соат 8 дан 15 гача** бўш ишчи ўринлари ҳамда ўрни бўшаган лавозимлар ярмаркасини ўтказади. Ярмарка Сергели — 3 даҳасидаги ўқув-курс комбинати биносида («Сирдарё» кафеси ёнида) бўлиб ўтади.

Ушбу тадбирда ишга жойлашиш ва қайта таълим олиш ниятида бўлган барча кишилар қатнашишлари мумкин. Ўқув-курс комбинатига 58, 75-автобуслар ҳамда 19-троллейбусда келишингиз мумкин.

Маълумотлар учун телефон 58-63-84, 58-08-95.

«ЕКАТЕРИНБУРГ» КОНЦЕРНИ

Мева-озиқ маҳсулотларини, жумладан жем, повидло, мураббо ва виноларни сотиб олади. Уларни бартер усулида металларга айирбошлашимиз ҳам мумкин.

Биздлар билан ҳамкорлик қилиш ниятида бўлган ташкилотлар ва хусусий шахсларни соат 10 дан 18 гача 8(34-32), 22-85-77 телефонига қўнғироқ қилишларини сўраймиз.

Тошкент шаҳар Ҳокими маҳкамаси ва халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши Тошкент шаҳар давлат солиқ бош бошқармаси бошлиғининг биринчи ўринбосари

Улфат ҲОШИМОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оиласи ва қариндош-уруғларига чуқур таъзия изҳор этадилар.

Узбекистон Республикаси Молия вазирлиги жамоаси Тошкент шаҳар солиқ бошқармаси бошлиғининг биринчи ўринбосари

Улфат Ҳошимович ҲОШИМОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Мирзо Улуғбек тумани халқ таълими бўлими, Шукур Бурхон номли 222-мактаб жамоалари шу мактаб мудираси З. К. Азимовага оналари

Башорат ҲАСАНБОЙ қизининг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этадилар.

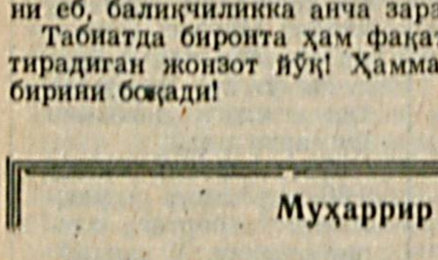

Тошкент оқшоми

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: қабулхона —32-53-76, хатлар — 33-29-70, 32-53-79; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича 32-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концернининг босмахонаси.

■ Нашр кўрсаткичи 64690. ■ Босмага бериш вақти 11.30 ■ Босмага берилди 11.30. ⊙ Буюртма Г—419 ■ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10